

**Івасин Олександр Романович,**  
*кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права  
Державного торговельно-економічного університету (м. Київ)*

## **КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

За два з половиною роки повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну корупція залишається є однією з найбільших загроз для ефективного функціонування Держави. Корупційні прояви підривають довіру як громадян до України, так і міжнародних донорів. Корупція негативно впливає на результативність військових і гуманітарних зусиль всіх в Україні.

У цей надскладний час важливо не лише протистояти зовнішньому агресору в різних сферах, а й зміцнювати внутрішню інституційну стабільність та ефективну роботу різних органів, особливо антикорупційного сектору.

Питання притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення стає особливо актуальною в нинішніх умовах, але притягнення до кримінальної відповідальності містить певні аспекти неоднозначного застосування законодавства.

Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає можливість притягнення до кримінальної відповідальності на підставі угоди у кримінальному провадженні.

Відповідно до ч. 1 ст. 468 КПК України у кримінальному провадженні можуть бути укладені такі види угод:

1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим;

2) угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

При цьому угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, нетяжких злочинів та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, не допускається (ч. 3 ст. 469 КПК України).

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам (ч. 5 ст. 469 КПК України).

Тобто, угода про примирення між потерпілим та підозрюваним неможлива, якщо потерпілою особою є державні або суспільні інтереси.

В примітці до ст. 45 Кримінального Кодексу України наведений вичерпний перелік корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

Законодавство не передбачає обмежень щодо укладень угод про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним або обвинуваченим у корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушеннях, проте існує практика застосування в угодах ст. 75 КК України.

В свою чергу, відповідно частиною першої статті 75 КК України передбачена заборона на звільнення особи від відбування покарання з випробуванням, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення.

З іншого боку практика Європейського суду з прав людини також вказує на доцільність укладення угод, адже це стає інструментом економії державних та приватних ресурсів [1].

В свою чергу Вищий антикорупційний суд реалізує постійну практику, якою фактично ігнорує норму ст. 75 КК України, про заборону звільнення особи від відбування покарання з випробуванням, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення.

Так, вироком Вищого антикорупційного суду від 07 квітня 2023 року у справі № 991/2474/23 [2] суд затвердив Угоду про визнання винуватості, укладену 22 березня 2023 року в місті Києві між прокурором другого відділу управління процесуального керівництва, підтримання державного обвинувачення та представництва в суді Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Офісу Генерального прокурора ОСОБА\_5 та підозрюваним ОСОБА\_6 за участю захисника ОСОБА\_7 у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 5202200000000449 від 28.12.2022, якою визнав винуватим обвинуваченого за ч. 2 ст. 364 КК України, призначив основне покарання у виді позбавлення волі на 5 років з іспитовим терміном у 2 роки відповідно до ст. 75 КК України.

Аналогічно у справах у інших справах Вищого антикорупційного суду 10 вересня 2024 року у справі № 991/6105/24 [3] Вищого антикорупційного суду від 21.08.2024 у справі № 991/7284/24 [3] застосовано при затвердженні угод про визнання винуватості ст. 75 КК України.

Вищий антикорупційний суд в одному з вироків [2] зазначив «Звільнення особи від відбування покарання з випробуванням та покладення на нього певних обов'язків відповідно до вимог ст. ст. 75-76 КК України належить до виключних дискреційних повноважень суду (також і у випадку ухвалення вироку на підставі угоди). Включення сторонами угоди до неї у якості її умов узгодження про звільнення підозрюваного від відбування покарання з випробуванням та спільного їх клопотання перед судом про визначення певної тривалості іспитового строку та певних обов'язків, суперечить вимогам ст. 75, 76 КК України, вимогам до змісту угоди (умов угоди), які встановлені ч. 1 ст. 472 КПК України, а також є порушенням ст.

124 Конституції України, яка забороняє привласнення функцій судів іншим органам чи посадовим особам. Отже, умови Угоди щодо про визначення тривалості іспитового строку на 2 (два) роки та певних обов'язків, не відповідають в цій частині вимогам КПК України.»

При цьому суд на власний розсуд трактує норми КК України та зазначає, що «Відповідно до примітки ст. 45 КК України кримінальне правопорушення, передбачене ст. 364 КК України, є корупційним кримінальним правопорушенням. Частина 1 статті 75 КК України містить обмеження права суду на ухвалення рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі засудження особи за корупційне кримінальне правопорушення. Однак, частина друга цієї статті, яка регламентує звільнення від відбування покарання з випробуванням у випадку затвердження Угоди про визнання винуватості, такого обмеження не містить.

Тож відповідає вимогам закону про кримінальну відповідальність звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі частини 2 ст. 75 КК України. Адже на відміну від частини першої даної статті законодавець не обмежив право суду прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням у випадку затвердження угоди про визнання винуватості у вчиненні корупційного злочину, якщо сторонами угоди узгоджено покарання у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років, а також узгоджено звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Отже, із урахуванням викладеного у суду є достатні підстави вважати, що узгоджене сторонами основне покарання у виді п'яти років позбавлення волі за своїм видом та розміром відповідає загальним засадам призначення покарання. Разом з цим, суд вважає, що виправлення обвинуваченого можливе без ізоляції від суспільства, тому звільняє його від призначеного покарання з випробуванням»[2].

Також у вироках Вищій антикорупційний суд, за угодами про визнання винуватості, передбачає додаткове покарання у вигляді

позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене до 3-х років. Що є правильним, саме з точки зору того, що держава має не допускати повторну можливість отримання посад особами, які вже вчиняли корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Вважаємо, що вільне трактування частин 1 та 2 ст. 75 КК України призводить до можливості застосовувати зазначену практику при укладенні угод про визнання вини і іншими судами, хоча це явно порушує суспільним інтересам.

Треба відзначити, що можливість такого звільнення у провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень залишається дискусійною. Адже існує різний підхід судів щодо того, чи можна в таких випадках засуджувати умовно та застосовувати інші пільгові інститути покарання. Тому одну зі справ передали на розгляд Великої Палати Верховного Суду. Однак Велика Палата Верховного Суду не досліджувала ці питання, оскільки закрила касаційне провадження з формальних підстав [1].

Дійсно, для держави набагато вигідніше якомога швидше закінчити розгляд кримінального провадження, аніж здійснювати багаторічний розгляд (більшість часу якраз витрачатиметься не на розгляд справи, а формальні причини відкладення розгляду справи).

Укладення угод про визнання винуватості в корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень корисні для держави, оскільки ними передбачається відшкодування збитків, які наносяться винуватцями.

На нашу думку, варто чітко визначити в КК України: а) передбачити можливість застосування в угодах про визнання винуватості статті 75 КК України до корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушеннях; б) внести зміни до ч. 1 ст. 55 КК України, якою передбачати можливість встановлення додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від одного до десяти років; в) передбачити умовою затвердження угоди про визнання винуватості

у корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушеннях відшкодування реальних збитків, нанесених діями підозрюваного або обвинуваченого у кримінальному провадженні.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Демчук. П., Ткачук А. (2023). Чи час домовлятися: тенденції ВАКС щодо укладення угод в корупційних справах. URL: <https://ti-ukraine.org/news/chy-chas-domovlyatysya-tendentsiyi-vaks-shhodo-ukladennya-ugod-v-koruptsijnyh-spravah/>.
2. Вирок Вищого антикорупційного суду від 07 квітня 2023 року. Справа № 991/2474/23. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/110087590>.
3. Вирок Вищого антикорупційного суду від 10 вересня 2024 року. Справа № 991/6105/24. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/121548383>.
4. Вирок Вищого антикорупційного суду від 08 серпня 2024 року. Справа                      Справа                      №                      991/7284/24.                      URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/121120967>.

**Коваленко Ангеліна Костянтинівна,**

**Сотніченко Олександра Сергіївна,**

*здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

*Київський національний університет*

*технологій та дизайну (м. Київ)*

**Науковий керівник – доцентка Внукова О. М.**

### **ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

Від якості вищої освіти залежить те, які компетентності та результати навчання одержить майбутній фахівець. У всіх сферах для успішної кар'єри